

GROENE GROEI OP DE GOLFBAAN

14:15 - 15:15
GUIDO HAMELINK

[NATIONAALGOLFCONGRES.NL](https://nationalegolfcongres.nl)

GROENE GROEI OP DE GOLFBAAN

STERKE NATUUR ALS SLEUTEL TOT SPEELKWALITEIT, ONDERSCHIEDEND, VERMOGEN EN TOEKOMSTBESTENDIG BEHEER

DOOR GUIDO HAMELINK
ADVISEUR SPORT & NATUUR
NLADVISEURS

Programma

- Even voorstellen
- Wat is biodiversiteit?
- Waarom is het belangrijk?
- Waar begin je?
- Do's en dont's
- Vragen

EVEN VOORSTELLEN: NLADVISEURS

NLadviseurs: natuur en landschap adviseurs

Sinds 2005, 35 medewerkers, 4 teams:

- Team Biodiversiteit & Natuurontwikkeling
- Team Communicatie
- Team Development
- Team Ecologie

Wat wij o.a. doen:

- Groenvisies en biodiversiteitsplannen
- Ecologisch onderzoek en inventarisaties
- Beheerplannen en-contracten
- Basiskwaliteit Natuur (BKN)
- Natuur- en klimaatkansenkaarten

SPEELVELDEN

BIODIVERSITEIT OP DE GOLFBAAN

BIODIVERSITEIT OP DE GOLFBAAN

- ☐ Ik **vind't** maar niks
- ☐ Beetje in de kantlijn
- ☐ Doen we!

WAT IS BIODIVERSITEIT?

WAT IS BIODIVERSITEIT?

WAT IS BIODIVERSITEIT?

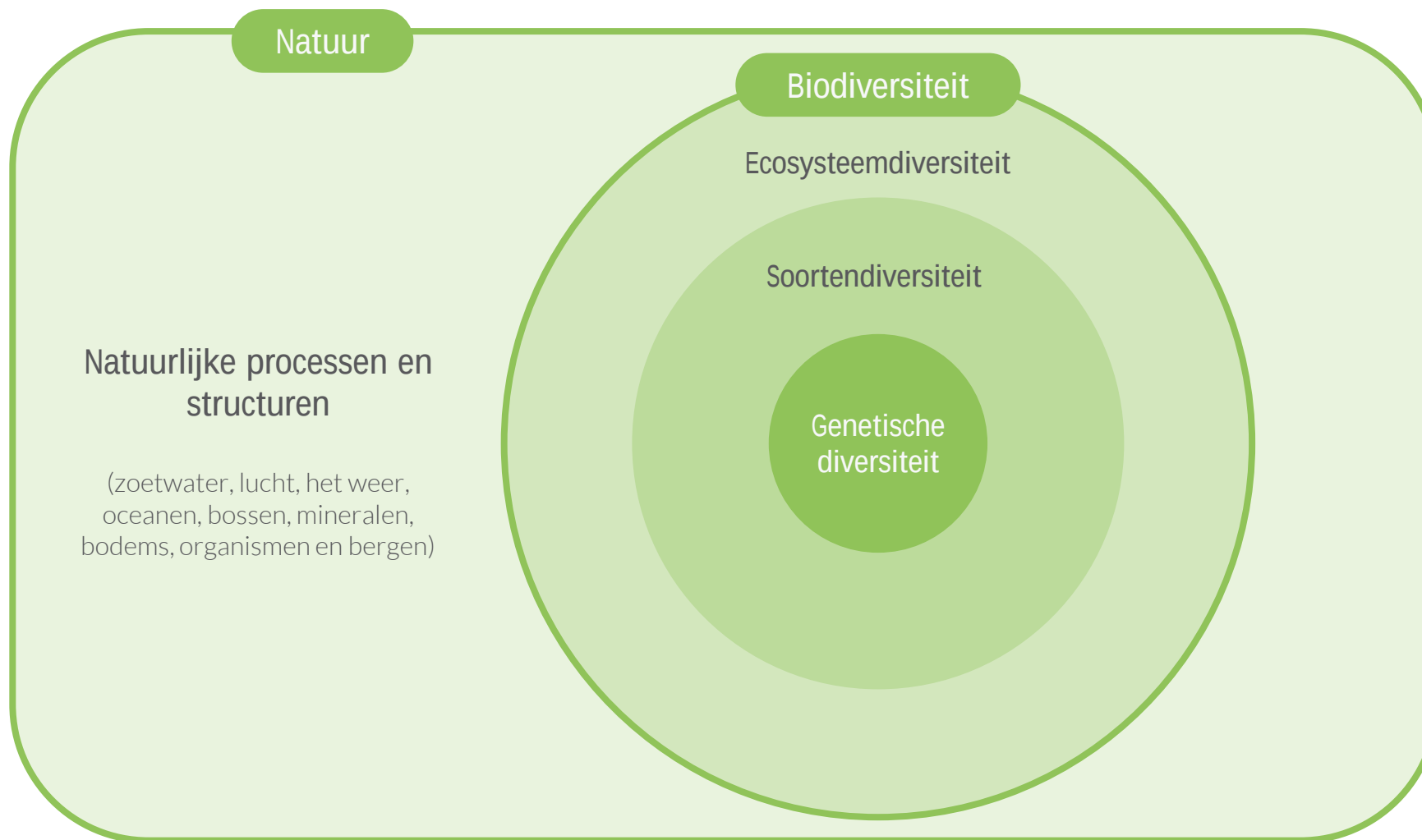
WAT IS BIODIVERSITEIT?

WAT IS BIODIVERSITEIT?

WAT IS BIODIVERSITEIT?

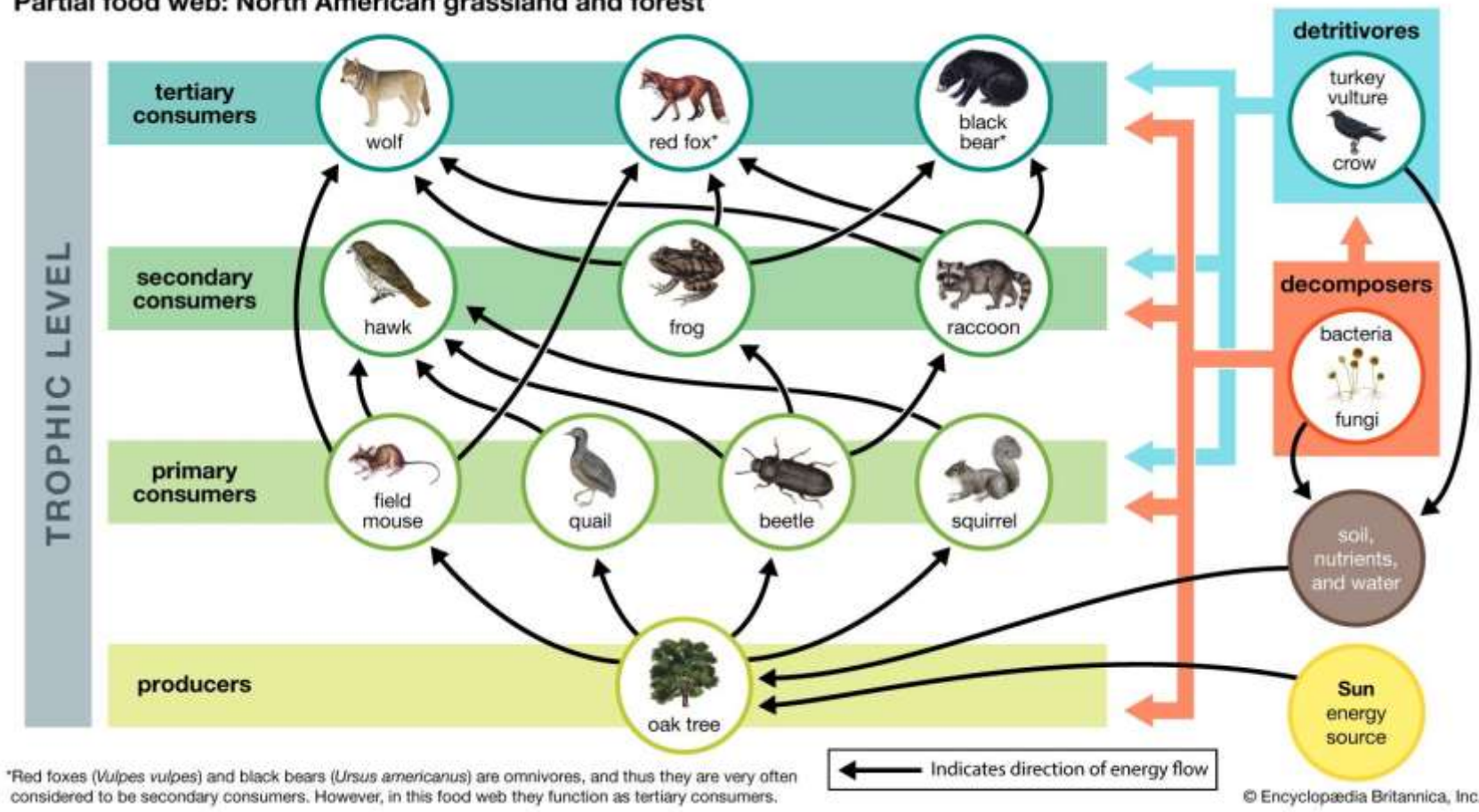
Bron: Gebaseerd op PBL

WAAROM IS HET BELANGRIJK?

ALLES IS MET ELKAAR VERBONDEN

Partial food web: North American grassland and forest

Om het geheel te laten
floreren, moet elke schakel
in het web floreren

Ieder onderdeel van het
ecosysteem, elk individu, speelt
een rol.

SHIFTING BASELINE SYNDROME

We nemen ten onrechte minder verandering waar omdat we niet weten, of niet nauwkeurig kunnen herinneren, hoe de natuurlijke omgeving er in het verleden uitzag.

1800

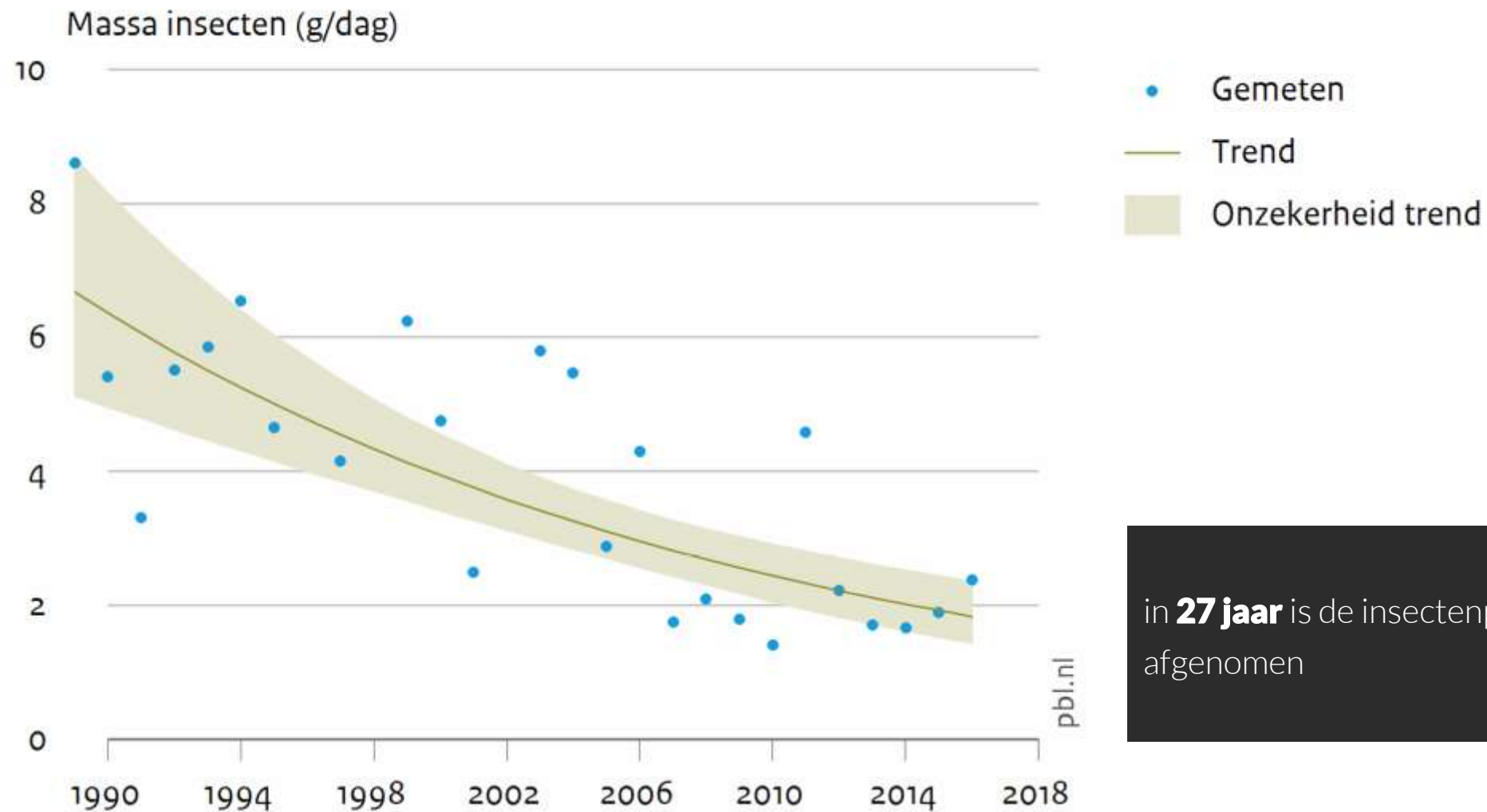

1950

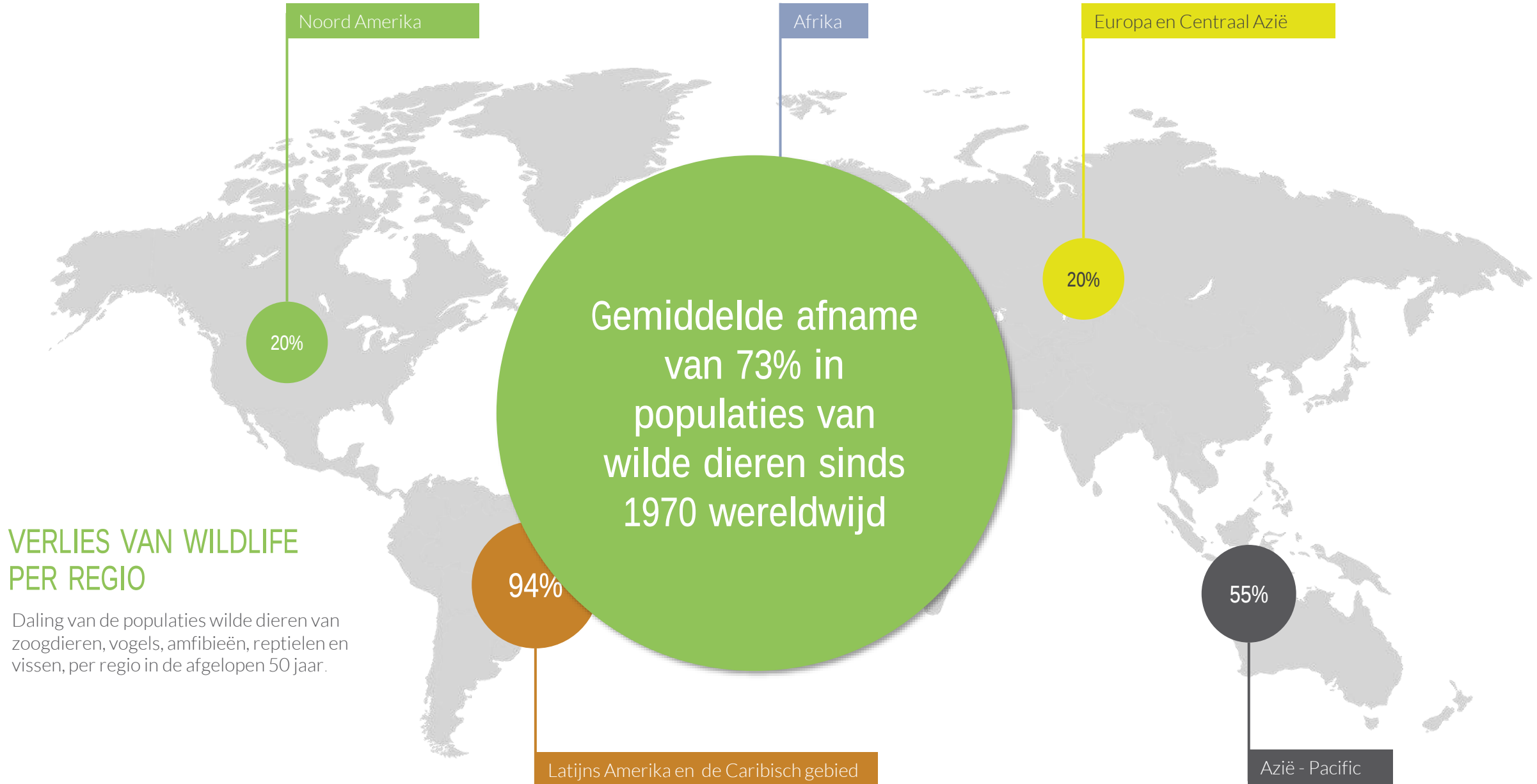

2025

TREND INSECTEN

in **27 jaar** is de insectenpopulatie met **76%** afgenomen

[Bron: Stefan Romijn](#)

ECOSYSTEEMDIENSTEN OF NATUURLIJK KAPITAAL

- Verkoeling
- Bodemvruchtbaarheid
- Plaagonderdrukking
- Bestuiving
- Waterberging
- Reinigend vermogen
- etc.

Bron: PBL, WUR, CICES 2014

www.pbl.nl

ECOSYSTEEMDIENST: WATERBERGING

Veld

- Oppervlakkige afstroming
- Bodemverbetering

Omgeving

- Bodemverbetering
- Creëer laagtes voor afstroming
- Minimaliseer verharding
- Wadi's / poelen

Parkeerplaats

- Waterdoorlatende (half)verharding
- Aanbrengen borders met vaste planten

ECOSYSTEEMDIENST: PLAAGDIERBESTRIJDING

ECOSYSTEEMDIENST: PLAAGDIERBESTRIJDING, BESTUIVING

Voorkom een insectenplaag

Wilde peen

+ 9 soorten bijen

kneu, sijs en vink

Rozenkever dolkwesp

ECOSYSTEEMDIENST: PLAAGDIERBESTRIJDING, BESTUIVING

Veel soorten bloemen en planten:
van 5 soorten naar +20 soorten per vierkante
meter

Goed maaibeheer in de omgeving van het veld:

- Gericht op diversiteit
- Bloeiperiode in de gaten houden
- Afvoeren maaisel

Edese golfclub

Met 31 kasten bezet door spreeuwen (62 ouderdieren) werden er zo'n 260.000 emelten rond de broedperiode gegeten. (>4000 per spreeuw).

Maak het dus interessant voor de vogels!

- Hang nestkasten op.
- Zorg voor besdragende struiken en beschutting.
- Maak nestkasten met de jeugd (of senioren 😊).
- Schoonmaken nestkasten idem.

Golf	Golfer	Niet golfer
'Is groen'	77%	41%
Is een duurzame sport	64%	27%
Schaadt de natuur niet	60%	27%
Is één met de natuur	64%	27%
Draagt bij aan biodiversiteit	65%	23%

*NGF-enquête in 2024: 1400 golfers, 2000 'niet golfers'

Golfer

Ondersteunt duurzaamheid
en biodiversiteit

Niet-golfer

Minder milieuvriendelijke
perceptie

IMAGO

IMAGO

Bron: Vlinderstichting

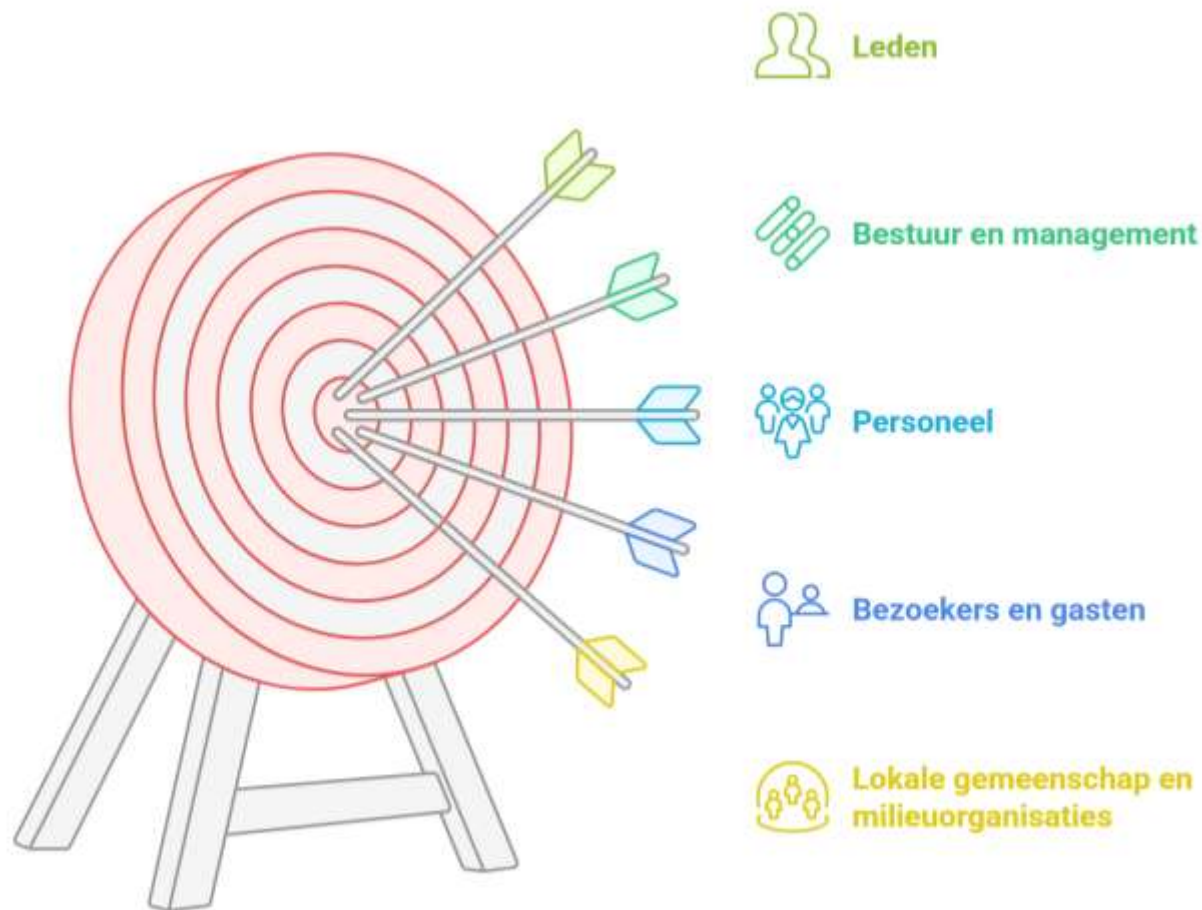

NLadviseurs

adviesbureau voor natuurbeheer
en landschapsoptimalisering

Sterke natuur voor iedereen

IMAGO

Lokale gemeenschap en milieuorganisaties

- Provincie
- Gemeente
- Buren
- Waterschap
- etc.

BIODIVERSITEIT OP DE GOLFBAAN

SOORTENONDERZOEK

Onderzoek de aanwezige soorten op en om de golfbaan. Dit geeft een beeld van aanwezige natuurwaarden en is ook voor medewerkers en leden een erg leuke exercitie!

BRENG NATUURKANSEN IN KAART

Beoordeel de mogelijkheden voor het vergroten van natuurwaarden op en om het terrein.

STEL EEN ONTWIKKEL- EN BEHEERPLAN OP

Maak een toekomstbestendig plan voor beheer en inrichting met oog op golf en natuur.

VERGROOT BEWUSTWORDING

Leer over biodiversiteit op uw golfbaan en neem leden en niet-leden hierin mee. Laat zien waarom bepaalde keuzes worden gemaakt op de golfbaan.

MONITOR NATUURWAARDEN

Blijf natuurwaarden monitoren. Dit helpt niet alleen om te zien wat er is, maar ook vooral om keuzes te maken in beheer en inrichting.

WERK SAMEN!

Keuzes voor biodiversiteit maak je samen: commissies. Greenkeeping, bestuur, golfbaanarchitect.

WAT KAN JE DOEN?

- Creëren mantel- en zoomvegetatie;
- natuurvriendelijke oever;
- herstel poel / poelaanleg;
- natuurrough/maaibeheer
- bosbeheer.

MANTEL ZOOM VEGETATIE

bron: RO Visuals

NLadviseurs

adviesbureau voor natuurbeheer
en landschapsoptimalisering

Sterke natuur voor iedereen

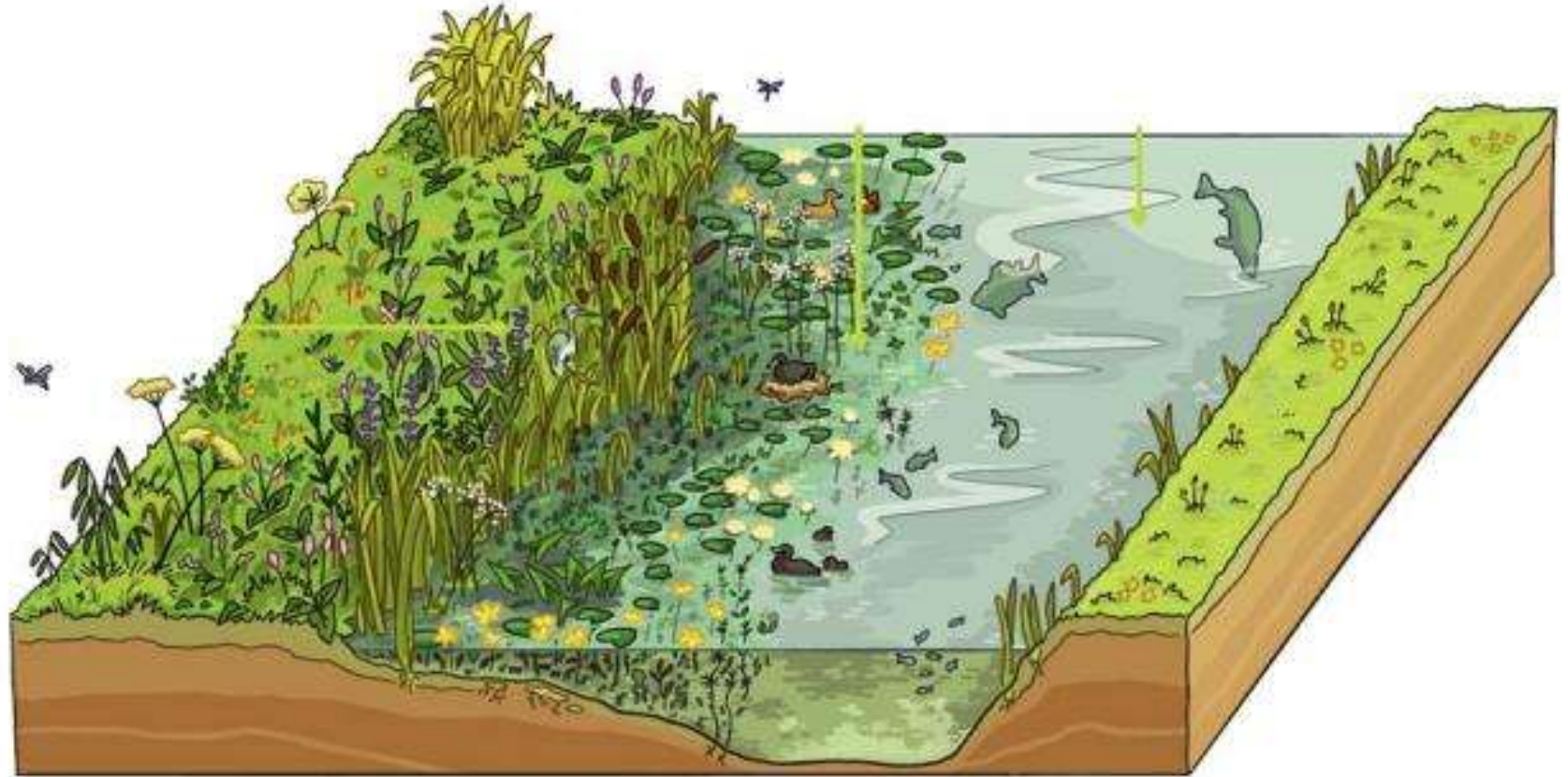
MAAIBEHEER VOOR SOORTENDIVERSITEIT

Graslandtype	Aantal soorten	Mei	Juni	Juli	Aug	Sept	Okt
Engels raai-grasland	5 – 20	1		2		2	3
Grassenmix	5 – 20	1				2	
Dominant stadium (bijv. glanshaver, witbol)	10 – 30	1	1			2	
Gras-kruiden-mix	15 – 40		1			2	
Bloemrijk grasland	20 – 50	1	1			2	
Schraalland	> 30						1

De cijfers in de tabel staan voor de 1^e – 2^e of 3^e keer maaien. Dat is afhankelijk van de situatie.

NATUURVRIENDELIJKE OEVERS

vogels
planten
libellen
vissen
bijen

bron: Veenweide Krimpenerwaard en HDSR

HERSTEL/AANLEG POEL

Schaduw

Vochtigheid

Oppervlakte

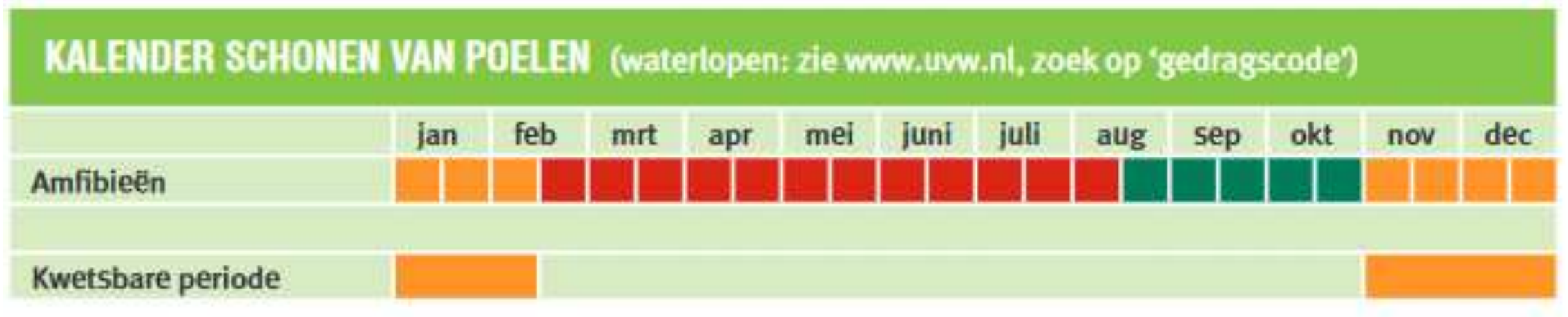
Flauwe oever

Niet te diep/ondiep

Geïsoleerd

ONTWERP!

Onderhoud: minst kwetsbare periode

Fasering – 30-50%

Kleinschaligheid

5-10 jaar

NATUURROUGH

Waar wel / waar niet
Gefaseerd maaien
Roughplan
Open (zand)stukken creëren
Wel of niet inzaaien
Maaimethodes

250 soorten solitaire bijen in bodem (!)

NATUURROUGH

Maaibeheer afgestemd op de vegetatie en omgeving

GRASLANDTYPE		0	MEI	JUNI	JULI	AUG	SEPT	OKT
Engels raai-grasland	> 10		1		2		2	3
Grassenmix	8-10		1				2	
Dominant stadium	6-8		1	1			2	
Gras-kruident-mix	5-7			1			2	
	5-6			1		naweiden		
Bloemrijk grasland	4-6		1		1		2	
	4-6				1	naweiden		
nat schraalgrasland	3-4				1			
droog schraalgrasland	3-4						1	
Schraalland	< 5					nat		droog

Figuur 1: maaifrequentie aan de hand van Schippers

BOSBEHEER

NLadviseurs

adviesbureau voor natuurbeheer
en landschapsoptimalisering

Sterke natuur voor iedereen

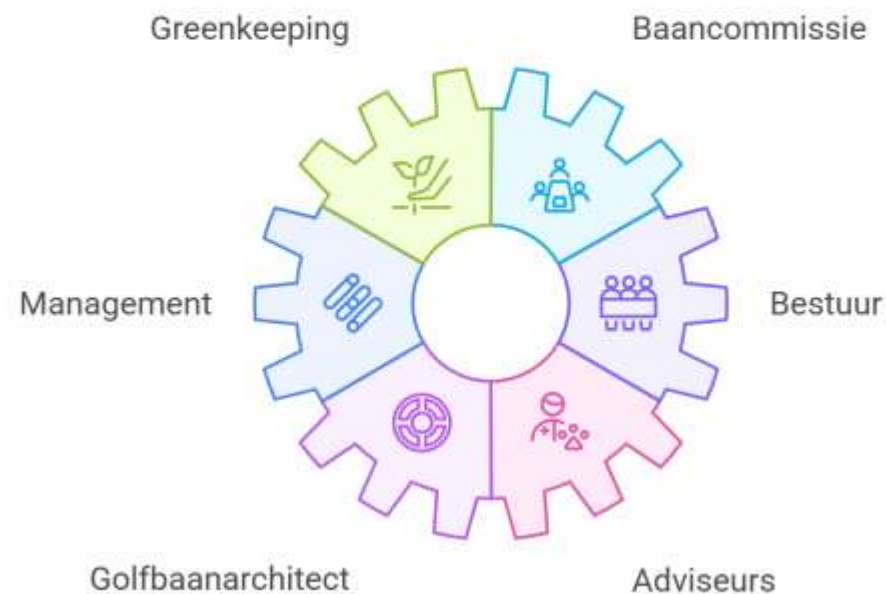

DO'S EN DONT'S

WERK SAMEN IN DE ORGANISATIE

Sleutelrollen in doelmatig beheer

LAAT ZIEN WAT JE HEBT!

WET- EN REGELGEVING

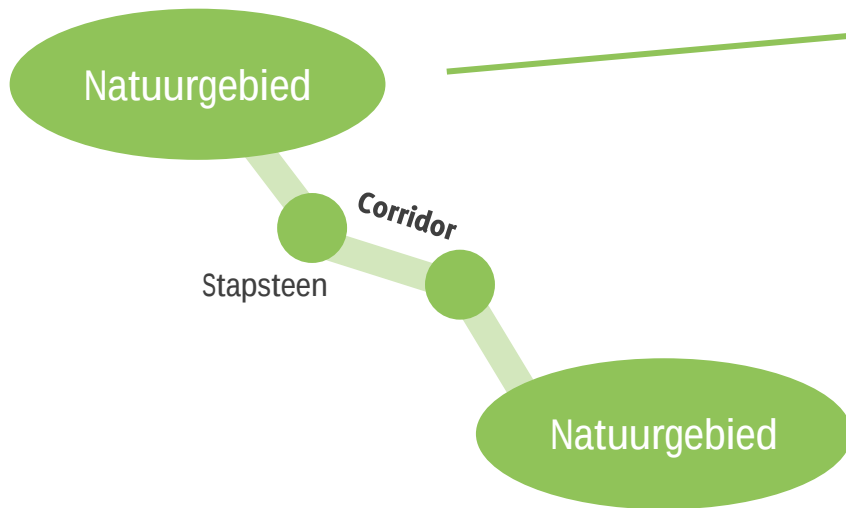
VRAGEN OF ERVARINGEN OM TE DELEN?

GOLFBANEN ALS STAPSTENEN IN HET NEDERLANDSE LANDSCHAP

10.000 hectare golfbaan
Nederland volgens NGF

= 2x Gemeente Zeist

GOLFBANEN ALS STAPSTENEN IN HET NEDERLANDSE LANDSCHAP

Nederland in 2020 versus Nederland in 2020

**Samen maken we
Nederland mooier!
Sterke natuur voor
iedereen**

NLadviseurs
Sterke natuur voor iedereen